

Mednarodna izmenjava z Nemčijo in spodbujanje podjetnosti med gimnazijci

Jana Koritnik

Biotehniški center Naklo – Srednja šola, Slovenija, jana.stupnikar@gmail.com

Izvleček

V začetku leta 2015 se je Biotehniški center Naklo z dvema oddelkoma gimnazijcev vključil v mednarodni projekt Youthstart, ki na osnovi izkustvenega učenja in uvajanja novih praktičnih pristopov k poučevanju, spodbuja razvijanje podjetnosti med mladimi v šolah. V prispevku je opisano, kako so dijaki skozi projekt izboljševali samoiniciativnost, motiviranost za delo in podjetnostne kompetence. Da bi bila motiviranost dijakov še večja, smo se odločili, da dijakinji, ki sta razvili in predstavili najboljšo poslovno idejo z izdelavo poslovnega modela, nagradimo z mednarodno izmenjavo s srednjo šolo v Nemčiji, kjer se je izkustveno učenje in spodbujanje podjetnosti lahko nadaljevalo, saj na tej šoli poteka dualno izobraževanje za različne poklice in je podjetništvo že integrirano v učne načrte. Mobilnost, ki se jo je udeležilo še osem drugih gimnazijk, je še nadgradila njuno poznavanje podjetnosti. Vse dijakinje so navedle, da so z izkušnjo poleg večjega poznavanja podjetnosti pridobile tudi na svoji samozavesti in samostojnosti. Dobile so nova znanja in izkušnje, ki jim bodo ostale za vse življenje.

Ključne besede: podjetnost, samoiniciativnost, izkustveno učenje, mednarodna izmenjava

International exchange with Germany and the promotion of entrepreneurship among grammar-school students

Abstract

In early 2015 the Biotechnical Center Naklo joined the international project Youthstart with two grammar-school classes. The project was based on experiential learning and the introduction of new practical approaches to teaching in order to promote entrepreneurship among young people at schools. The article describes how the students acquired a sense of initiative, motivation to work and their entrepreneurial competences through the project. In order to motivate the students even more, we decided to reward the students, who developed and presented the best business idea by making a business model, with an international exchange with the secondary school in Germany, where experiential learning and the promotion of entrepreneurship could continue as the school practices dual training for various professions and entrepreneurship is already integrated in the curriculum. Mobility, which was also attended by eight other grammar-school students, has improved their knowledge of entrepreneurship. In addition to greater knowledge of entrepreneurship all students indicated that they have gained on their self-confidence and independence. They were given new knowledge and experiences that will last a life time.

Key words: entrepreneurship, initiative, experiential learning, international exchange

1. Uvod

V začetku leta 2015 se je Biotehniški center Naklo z dvema oddelkoma gimnazijcev vključil v mednarodni projekt Youthstart, ki na osnovi izkustvenega učenja in uvajanja novih praktičnih pristopov k poučevanju, spodbuja razvijanje podjetnosti med mladimi v šolah. Sodelujoči učitelji smo poskušali uvajati elemente podjetnosti in samoiniciativnosti v obstoječ učni načrt s pomočjo sedmih izzivov. Da bi povečali motiviranost dijakov za sodelovanje v projektu, smo se odločili, da dijake, ki na podlagi projekta Youthstart, razvijejo najboljšo poslovno idejo in poslovni model, nagradimo z mednarodno izmenjavo z nemško poslovno srednjo šolo Kaufmännische Schule Geislingen, kjer poteka dualno izobraževanje za različne poklice in se je tako njihovo izkustveno učenje in spodbujanje podjetnosti lahko nadaljevalo.

Mednarodna izmenjava v Geislingenu je bila le ena od mnogih izmenjav in mobilnosti na Biotehniškem centru. V letu 2016 je Biotehniški center zaradi svojih številnih in kakovostnih izmenjav ter mobilnosti prejel Listino kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Da bi bile izkušnje in da bi bilo učenje dijakov na izmenjavah kar najboljše možno, se morajo ne le dijaki temveč tudi učitelji na izmenjave temeljito pripraviti, po izmenjavi pa svoje izkušnje kvalitetno diseminirati.

2. Projekt Youthstart – Spodbujanje podjetnosti za mlade

Mednarodni projekt Youthstart, ki je sofinanciran s strani Erasmus+ programa in ga v Sloveniji vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo ter Šolo za ravnatelje, na osnovi izkustvenega učenja in uvajanja novih praktičnih pristopov k poučevanju spodbuja razvijanje podjetnosti med mladimi v osnovnih in srednjih šolah. Po navedbah na uradni spletni strani projekta je to največji tovrstni projekt doslej. V njem sodeluje dvanajst partnerskih institucij in šest držav: Portugalska, Avstrija, Luksemburg, Nemčija, Danska in Slovenija. Temeljno vprašanje projekta je, kako v redni pouk integrirati elemente samoiniciativnosti in podjetnosti ter ti dve veščini spodbuditi pri dijakih. Med temeljnimi nameni projekta je tudi navedeno spodbujanje sodelovanja in komuniciranja, kritičnega mišljenja, samorefleksije in samouravnavanja, dela z viri, ustvarjalnosti ter proaktivnega vedenja »od ideje do uresničitve« (Youthstart: spodbujanje podjetnosti ...). Naloge učiteljev so vključevale načrtovanje, izvajanje in spremljanje pouka tako, da smo v pouk integrirali veščine in znanja, ki tvorijo ključno kompetenco samoiniciativnosti in podjetnosti. Da bi bili učitelji uspešni pri vključevanju ključne kompetence v pouk, je bilo izvedenih pet različnih izobraževanj in usposabljanj.

Projekt je potekal na štirih ravneh: dveh osnovnošolskih, srednješolski, na četrti ravni pa so se srečevali ravnatelji. Ker smo bili mi v projekt vključeni kot srednja šola, bi nekaj več besed namenila tej ravni. Ta raven je bila razdeljena na štiri različne faze. Prva faza je bila poziv in izbor enaindvajsetih različnih splošnih gimnazij. Druga faza je vključevala začetna usposabljanja in delavnice za učitelje. Tam smo učitelji lahko poglobili svoja znanja o podjetnosti in samoiniciativnosti. Delavnice so bile sledeče:

- uvodna delavnica, kjer so nam predstavili projekt in načela podjetnosti;
- delavnica, na kateri smo se učitelji usposabljali za izzive;

- delavnica za načrtovanje izvajanje izzivov v šolah (Youthstart: spodbujanje podjetnosti ...).

Tretja faza, ki je vključevala spremljanje in izvajanje pouka, je potekala v obliki eksperimenta. Prvo šolsko leto izvajanja projekta je bila prva polovica gimnazij del eksperimentalne skupine, druga polovica gimnazij pa je bila uvrščenih v kontrolno skupino. Drugo šolsko leto izvajanja projekta so se vloge šol zamenjale. V eksperimentalni skupini so dijaki in učitelji delali na razvoju in spodbujanju samoiniciativnosti in podjetnosti. V kontrolni skupini pa je pouk, kot je bilo tudi opisano v uradnih fazah projekta, potekal v skladu z uveljavljeno prakso. Del zadnje faze so bile zaključne evalvacije in diseminacija (Youthstart: spodbujanje podjetnosti ...).

Celoten projekt na nivoju gimnazij je bil razdeljen na sedem različnih izzivov, skozi katere so dijaki pridobivali in razvijali veščine podjetnosti in samoiniciativnosti. Skozi posamezne izzive so spoznavali, kaj sploh podjetnost je, kako priti do ideje in to idejo dejansko uresničiti. Z gimnazijci smo najprej začeli razčlenjevati različne pojme, predvsem smo želeli, da poznajo razliko med podjetnostjo in podjetništvom. V enem od že prej izpeljanih evropskih projektov Vrata odpiram sam, ki je bil prav tako spodbujen s strani Evropske unije, ki uvedbo podjetnosti in podjetništva v izobraževalne sisteme smatra kot enega svojih ključnih ciljev, saj bi to povečalo zaposljivost mladih, so podjetnost in podjetništvo razložili sledeče. »Podjetnost je lastnost osebe, kompetenca, ki omogoča uresničevanje idej, zamisli in tudi poslovnih načrtov. Podjetništvo pa zajema aktivnosti posameznikov, ki jih ti izvajajo z namenom zadovoljevanja tržnih potreb in s katerimi želijo posamezniki ob prevzemanju osebnega tveganja doseči čim večji finančni uspeh« (Vrata odpiram sam). Dijaki so se tako kot del začetnih izzivov učili zaznavati poslovne ideje. Kasneje pa so do teh idej že prihajali sami, izdelali so svoj poslovni model in predvideli, kakšen naj bi bil profil njihovih potencialnih strank, kar pa so se učili s pomočjo empatije, ki je bila tudi eden od izzivov. Skozi nadaljnje različne izzive (Moj junak, Reci da, Vrednost odpadkov, Moja skupnost) so prišli do končnega, najpomembnejšega in zaključnega izziva Stojnica z limonado. Pri tem izzivu so morali uporabiti vsa svoja znanja in kompetence ter svojo poslovno idejo promovirati in prodajati. Bili so nadvse uspešni, kar je bilo posledica natančnega načrtovanja, motiviranosti in pridobljenih osnov s področja podjetništva. Sami so razvili poslovno idejo, in sicer so v šoli na stojnici prodajali tople sendviče, vafle, limonado in kavo. Preračunali so stroške, nabavili vse potrebno, pripravili omenjene stvari in vse do zadnjega prodali. Izziv so zaključili z dobičkom. Cilj projekta je bil docela izpolnjen. S pomočjo izkustvenega učenja je bila dosežena samoiniciativnost, motiviranost, podjetnost in izpeljava od ideje do uresničitve. Da bi bila motiviranost dijakov še večja, smo se odločili da izziv ideje povežemo z mednarodno izmenjavo z Nemčijo. Dijakinji, ki sta razvili in predstavili najboljšo poslovno idejo z izdelavo poslovnega modela, smo nagradili z dvanajstdnevno izmenjavo dijakov s srednjo šolo v nemškem mestu Geislingen, kjer se je izkustveno učenje in spodbujanje podjetnosti lahko nadaljevalo, saj je Kaufmännische Schule Geislingen poslovna šola, kjer poteka dualno izobraževanje za različne poklice, razen seveda v oddelkih poslovne gimnazije. Dualno izobraževanje je kombinacija teorije in prakse. Učni načrti in težišča izobraževanja so prilagojena zahtevam gospodarstva, v obratih se vajenci strokovno izobražujejo ali opravljajo praktični pouk, medtem ko imajo v šoli splošne in teoretične predmete. Dualno izobraževanje, ki ni razvito le v Nemčiji temveč tudi v Avstriji, velja v Evropi za

vzor in je ključni dejavnik za uspeh gospodarske panoge (Dualni izobraževalni sistem).

Kaufmännische Schule Geislingen pripravlja svoje dijake na vstop na trg delovne sile. Njihov cilj je krepitev in poglobljanje splošnega znanja v kombinaciji z gospodarskimi in pravnimi vsebinami. To poudarja praktično poklicno usmerjenost, ki omogoča dijakom vpogled v gospodarske panoge in izkušnje v poklicih, za katere se izobražujejo. Podjetnost je tako že integrirana v učne načrte srednje šole, k čemur na slovenskih šolah še vedno stremimo.

Na Biotehniškem centru poskušamo vsaj delno doseči spodbujanje podjetnosti in podjetništva preko mobilnosti, s pomočjo katerih pa tudi prenašamo inovativne prakse iz različnih organizacij v tujini (poklicne šole, podjetja, univerze, različne raziskovalne ustanove). Tako smo mobilnosti uvedli tudi v gimnazijski program, ki ni deležen tolikšnega dela podjetništva kot poklicni programi. Glavni namen teh mobilnosti je predvsem dvig strokovnih in podjetniških kompetenc gimnazijcev ter konec koncev povezovanje s poklicnimi šolami in podjetji v tujini, kjer gimnazijci pridobivajo nova neprecenljiva znanja, ki se jim bolj zasidrajo kot znanja pridobljena iz knjig in učbenikov, saj je že splošno znano, da se največ naučimo, če nekaj naredimo ali preizkusimo sami.

3. Mednarodne izmenjave in mobilnosti na Biotehniškem centru Naklo

Mednarodne izmenjave in mobilnosti na Biotehniškem centru Naklo so številne. Za to se imamo zahvaliti odlični projektni pisarni in koordinatorici Špeli Langus. Po njenih navedbah smo v okviru programov Vseživljenjsko učenje, podprograma Leonardo da Vinci IVT in programa Erasmus+ na biotehniškem področju izvedli 149 mobilnosti dijakov z namenom praktičnega izobraževanja in usposabljanja v državah: Norveška, Francija, Nizozemska, Italija, Poljska, Hrvaška, Češka in Estonija. V letu 2016 je Biotehniški center zaradi svojih številnih in kakovostnih izmenjav ter mobilnosti prejel Listino kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, kar je izredna čast. V razpisu Evropske komisije za prejetje listine je navedeno, da je namen podelitve Listine spodbuditi organizacije, ki s svojimi rezultati dokazujejo kakovost na področju mobilnosti udeležencev in osebja izobraževanja in usposabljanja, naj nadalje razvijajo svoje mednarodne strategije, tako da se jim omogoči oddajanje prijave po poenostavljenem postopku. S tem sta jima zagotovljena prilagodljivost in manevrski prostor za nadaljnji razvoj njihovih mednarodnih dejavnosti. To pomeni, da mednarodno mobilnost vključujejo v svoje dejavnosti in učne načrte ter tudi nadalje razvijajo mednarodne pristope, na primer z mrežnim povezovanjem z organi v drugih državah, spodbujanjem učenja tujih jezikov ter preseganjem nacionalnih pristopov k poklicnemu izobraževanju in usposabljanju. Gre za strategijo in načrt za trajnost mednarodne mobilnosti ter vztrajno približevanje taki mobilnosti (Razpis za Listino Erasmus+).

4. Izmenjava v Geislingenu

Torej sta dijakinji, ki sta pri projektu Youthstart imeli najboljšo poslovno idejo in načrt, dobili zagotovljeno mesto za mednarodno mobilnost v Geislingenu. Poleg omenjenih dijakinj se je strokovnega usposabljanja za gimnazijce, ki je potekalo v okviru programa Erasmus+ in znotraj tega v okviru projektov »School4life« in »GimBc-Po«, udeležilo še osem gimnazijk, štiri dijakinje drugih letnikov biotehniške gimnazije in štiri dijakinje tretjih letnikov. Področji usposabljanja na izobraževanju sta bili podjetnost in nemški jezik. Dijakinje so poleg nemškega jezika uporabljale tudi angleški jezik, spoznavale nemško kulturo in zgodovino, se družile s sovrstniki, brusile svoje komunikacijske in socialne veščine, spoznavale rasno raznolikost ter delo z begunci in še mnogo več. Tako se dijakinje niso razvijale zgolj strokovno temveč tudi osebnostno. Znanje so pridobivale na podlagi lastnih izkušenj, učenje pa je potekalo v resničnih življenjskih situacijah, kar sta osnovi modela izkustvenega učenja. Kolb (v Mijoč, 1995: 109), pionir na področju izkustvenega učenja, poudarja, da je izkustveno učenje vsako učenje v neposrednem stiku z realnostjo, ki jo proučuje. Po njegovih besedah se znanje ustvarja s pretvorbo izkušnje. Tako do znanja pridemo s pomočjo temeljnih procesov: konkretne izkušnje, razmišljujočega opazovanja, abstraktnega razmišljanja in preizkušanja novih zamisli. Ena od največjih prednosti izkustvenega učenja je, da je znanje pridobljeno na ta način trajnejše, osebe, ki se učijo na podlagi lastnih izkušenj, pa naj bi po besedah Mijoč (Mijoč, 1995) poleg pridobivanja trajnega znanja razvijale tudi samostojnost, samozavest, radovednost, odprtost, sodelovanje in še mnoge druge lastnosti. Ena od mnogih prednosti mednarodnih izmenjav pa je tudi uporaba tujega jezika v resničnih življenjskih situacijah med maternimi govorniki jezika, saj je tako učenje jezika najhitrejše in najučinkovitejše.

Za uspešno izpeljane mobilnosti in izmenjave ter za čim boljše izkušnje in pridobivanje znanja pa se je pred samimi mobilnostmi potrebno učinkovito pripraviti. Del priprave poteka na geografskem, zgodovinskem, kulturnem in jezikovnem področju. Eden od načinov za tako pripravo je vodnik o državi, ki jo bodo obiskali. V našem primeru smo izdelali vodnik o Nemčiji, kjer so dijakinje opisale naravne geografske značilnosti, zgodovino, kulturo in umetnost, hrano in etnologijo, šport ter fraze. Prav tako je nujno, da se dijaki pozanimajo o šoli, ki jo bodo obiskali, in o programih, v katere bodo vključeni. Na vsaki izmenjavi poteka predstavitev Slovenije, naše šole in programov na šoli, zato morajo dijaki s pomočjo mentorjev pripraviti tudi ta del. Med mobilnostjo morajo pisati spletni dnevnik ali blog in dnevnik aktivnosti. Po mobilnosti pa je potrebno izpolniti in pripraviti poročilo z vključenimi fotografijami. Nadvse pomembna je tudi diseminacija po mobilnosti, ki jo dijaki opravijo tako, da svoje znanje in izkušnje delijo v prvi fazi s sovrstniki in učitelji s pomočjo predstavitev, pripravijo prispevke za šolski reviji Mlade brazde in Sky is the limit, pripravijo poročilo za šolsko spletno stran ter za spletno stran projekta.

Pred mobilnostjo in po njej sem med dijakinjami izvedla kratko anketo, saj me je zanimalo, zakaj so se sploh odločile za izmenjavo, kakšna so bila njihova pričakovanja, katera pričakovanja so se uresničila, katera ne, kaj poleg svojih

pričakovanj so še doživele in dobile, kaj jim je bilo najbolj všeč, kaj bi spremenile in s katero oceno od ena do deset bi ocenile svojo izkušnjo.

Dijakinje so se za izmenjavo po večini odločile, ker so želele spoznati Nemčijo, nove ljudi in njihovo kulturo. Vse dijakinje so želele izpopolniti nemščino in to je bilo tudi eno od njihovih pričakovanj, ki se je uresničilo. Njihova ostala pričakovanja so več ali manj sovpadala z njihovimi odločitvami za izmenjavo. Po večini so se vsa izpolnila, le tri od dijakinj so zapisale, da so pričakovale več druženja z dijaki s šole, ki so jo med mobilnostjo obiskovale. Poleg svojih pričakovanj so dijakinje napisale, da so najbolj vesele, ker so pridobile zaupanje vase, nadgradile svojo samozavest ter samostojnost. Na izmenjavi so dijakinje ugotovile, kako kulturno, versko in rasno so mešani razredi, kar jih je precej presenetilo. Slogan šole je »Schule ohne Rasismus, Schule mit Courage« (Šola brez rasizma, šola s pogumom). Tudi same so se v razredih počutile izredno dobro, poročale pa so tudi, da so jih dijaki na šoli zelo lepo sprejeli. Poleg omenjenih izkušenj so dijakinje lahko opazovale, kako poteka delo z begunci v šoli. V Geislingenu je na mestu, kjer je bilo včasih šolsko igrišče, nastanjenih okoli 200 beguncev, največ je družin iz Sirije. Da bi se vključili v nemški šolski sistem se morajo najstniki najprej naučiti nemščine in šele ko je njihovo znanje tega jezika dovolj dobro, jim dodajo ostale teoretične in strokovne predmete. Nekateri najstniki iz begunskih družin so se že navadili na novo življenje, nekateri pa so bili še vedno pretreseni od vojnih grozot in od poti, ki so jo prestali. Srečanje z begunci je bilo po navajanjih dijakinj tudi ena najbolj pretresljivih, vendar po drugi strani najboljših izkušenj na izmenjavi. Kot druge najboljše izkušnje pa so navedle še: komuniciranje v nemškem in angleškem jeziku, prijaznost in iskrenost vseh, ki so jih spoznale, spoznavanje dualnega sistema izobraževanja in predmet, pri katerem so ustvarili virtualno podjetje in ga vodili. Nadvse jim je bil tudi všeč ogled mest: Geislingen, Ulm in Stuttgart. Med izmenjavo so pogrešale le nekaj več druženja z novimi prijatelji, s katerimi nameravajo obdržati stike tudi v prihodnje. Tri od dijakinj so svojo celotno izkušnjo na lestvici od ena do deset ocenile z osem, tri z devet, štiri pa s čisto desetko. Poudarjajo, da so doživele ogromno novega, lepega, se veliko naučile, pridobile na samozavesti in samostojnosti ter da jim bo vse to ostalo za vse življenje. Na podlagi čudovite izkušnje se želijo v prihodnosti odpraviti še na kakšno izmed izmenjav.

5. Zaključek

S pomočjo evropskega projekta Youthstart nam je pri gimnazijah uspelo spodbuditi samoiniciativnost in podjetnost. Mednarodna izmenjava kot nagrada za najboljšo poslovno idejo in poslovni načrt je dijakinje le še dodatno motivirala. Mobilnost je še nadgradila njihovo poznavanje podjetnosti. Poleg podjetnosti so dijakinje pridobile tudi na svoji samozavesti, samostojnosti in na zaupanju vase. Spoznale so, kako lahko v miru in slogi sobivajo ljudje iz različnih kulturnih, verskih in rasnih ozadij. Dobile so nova znanja in izkušnje, ki jim bodo ostale za celo življenje.

6. Viri in literatura

- Mijoč, N. (1995). Izkustveno učenje odraslih glede na sociokulturni sloj in poklicno strukturo. Doktorska disertacija. Ljubljana
- Youthstart – Spodbujanje podjetnosti za mlade. Dostopno na: <http://www.zrss.si/ustart/o-projektu/>, 1.5.2017
- Vrata odpiram sam. Dostopno na: <http://www.vrataodpiramsam.si/>, 2.5.2017
- Dualni izobraževalni sistem. Dostopno na: <http://www.advantageaustria.org/international/zentral/business-guide-oesterreich/investieren-in-oesterreich/arbeit-und-beruf/ausbildung.sl.html>, 3.5.2017
- Razpis za listino Erasmus+. Dostopno na: <http://www.erasmusplus.si/razpis/razpis-listina-erasmus-za-mobilnost-v-piu-2016/>, 2.5.2017